

Савела Єлизавета Андріївна
курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування ДДУВС

Науковий керівник –
викладач кафедри тактико-спеціальної
підготовки **Чуриков Д.С.**

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ ТА УКРАЇНІ (НА ПРИКЛАДІ США)

В наш час, коли в Україні відбувається реформування правоохоронних органів, впроваджується децентралізація та удосконалення чинного законодавства, не менш важливим є орієнтування на певні існуючі моделі організації діяльності поліції, відповідні механізми, принципи та норми, що перевірені часом. Незважаючи на те, що принципи дій щодо забезпечення належного громадського порядку, боротьби зі злочинністю мають свою специфіку й особливості. Наша країна, все ж таки повинна переймати певні позитивні явища та процеси які вже існують у більш розвинутих країнах такі як: США Велика Британія й інші.

Особливий інтерес для дослідження становить структура, функції їх призначення та система управління поліцейською діяльністю в такій демократичній державі, як Сполучені Штати Америки. Структуру поліцейської діяльності складають мета, засоби, об'єкт і суб'єкт. Метою поліцейської діяльності є реалізація поліцейської функції держави з метою охорони правопорядку і забезпечення внутрішньої безпеки. Засобами та методами (засобами досягнення мети) є заходи державного примусу. Суб'єкти поліцейської діяльності – це наділені особливою компетенцією спеціальні органи, уповноважені державою застосовувати заходи примусу. Об'єктом поліцейської діяльності є поведінка суб'єктів суспільних відносин, на які спрямовані заходи державного примусу. Проведемо паралель та проаналізуємо певні відмінності щодо мети, засобів та суб'єктів поліції цих двох країн. На теперішній час поліція керується згідно зі статтею 3 Закону України «Про Національну поліцію»: Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цим та іншими законами України, актами Кабінету Міністрів України, а також виданими до них актами Міністерства внутрішніх справ України, іншими правовими актами.

Звернемось до основного законодавчого акта, який регулює поліцейську діяльність в Україні. Згідно із Законом про поліцію основною метою поліцейської роботи є забезпечення правопорядку і безпеки громадян у будь-якому місці України – від села, міста до столиці, охорона прав і свобод людини, суспільства і держави, протидія злочинності. Досягнення цієї мети буде можливе через низку певних заходів, таких як розвиток сервісних функцій

поліції, досягнення високої мобільності та оснащеності поліцейських тощо.

Закон України "Про Національну поліцію" визначає загальну систему поліції таким чином: «Систему поліції складають: 1) центральний орган управління поліцією; 2) територіальні органи поліції» (ч. 1 ст. 13). Зрозуміло, що в новій структурі велика роль відводиться органам управління на чолі з центральним офісом Національної поліції та Головними управлінням Національної поліції в регіонах. Найбільш важлива роль у взаємовідносинах поліції з громадянами відведена територіальним органам поліції на місцях. Тому ефективна структура і боєдатність цих підрозділів будуть визначальними в питанні якісного забезпечення правоохоронної діяльності.

У складі поліції функціонують:

1. **Кримінальна поліція** (протидія злочинності, захист прав та свобод, інтересів суспільства та держави від протиправних посягань: карний розшук, кіберполіція, Департамент боротьби з наркозлочинністю, Департамент захисту економіки тощо),

2. **Патрульна поліція** (підтримання публічного порядку, контроль безпеки на вулицях міст і дорогах тощо),

3. **Органи досудового розслідування** (збирання, оцінка, перевірка та використання доказів з метою запобігання кримінальним правопорушенням та розслідування кримінальних проваджень, установлення об'єктивної істини, забезпечення правильного застосування закону),

4. **Поліція охорони** (охорона об'єктів усіх форм власності та забезпечення особистої безпеки громадян),

5. **Спеціальна поліція** (забезпечення публічного порядку на об'єктах і територіях, які мають особливе значення або постраждали від стихійного лиха, екологічного забруднення, катастрофи),

6. **Поліція особливого призначення** (підрозділ для вирішення надзвичайних ситуацій, які є настільки небезпечними, складними чи незвичайними, що можуть перевищити можливості сил оперативного реагування чи оперативно-розшукових підрозділів).

Початком встановлення та реалізації в Україні міжнародних стандартів, а особливо прагнення децентралізації органів правопорядку потрібно врахувати досвід провідних країн світу, актуалізується проблема вивчення та введення в дію певних принципів які вже існують і дають гарні показники у Сполучених Штатах Америки.

Згідно статистики понад 50 % роботи поліції США займає діяльність по охороні публічного порядку лєвова частка якої відведена патрульній службі місцевої поліції, першочерговим завданням якої є попередження злочинів чи правопорушень та початкове розслідування злочинів "по гарячих слідах", підготовка матеріалів для розгляду в судах та інша діяльність, і її можна назвати охороною публічного порядку. Незважаючи на певні відмінності організаційно-функціональної побудови поліцій України та США, їх спільною характеристикою є поділ поліцейських органів відповідно до функціональних

обов'язків, на кримінальну поліцію (поліцію у цивільному) та патрульну поліцію (поліцію у формі). Але відмінністю є і те, що в Україні існує ще 4 підрозділи, а саме (органи досудового розслідування, спеціальна поліція, поліція особливого призначення, патрульна поліція).

Не менш важливим є те, що в США на Патрульну службу покладена профілактична робота з населенням під керівництвом спеціальними підрозділами профілактики. Так, у великих містах при департаментах поліції створені спеціальні відділи, у обов'язок яких входить робота по підвищенню правової культури громадян, навчання самозахисту та діям при виникненні надзвичайних обставин у тому числі правопорушень. Працівниками відділу ведеться робота по посиленню безпеки особистого майна громадян та державної власності. Національна консультативна комісія зі стандартів та цілей кримінального правосуддя сформулила завдання поліції у сфері профілактики правопорушень: "Кожен поліцейський орган повинен негайно розробити програми, які б: заохочували населення брати активну участь у попередженні злочинів; надавали інформацію, що сприяє арешту та засудженню кримінальних злочинців; полегшували впізнання та виявлення викраденої власності; розширили та зміцнили зв'язок поліції з приватним підприємством у спільних зусиллях по охороні та безпеці".

Національної поліції у США, де поліцейська діяльність організована на державному та місцевому рівнях, немає. Законодавча автономія штатів США спричинила значну децентралізацію поліцейської системи США. Поліцейські структури штатів вважаються незалежними від Федеральної поліції й автономно функціонують на конкретній території. У країні нараховується близько 500 тис. поліцейських і в цілому 40 тис. поліцейських органів різної компетенції, більше половини з яких є просто офісами шерифів у малих містах, де працюють одна або дві особи. Отже, можна дійти висновку, що у США відсутній ієрархічний зв'язок, як в Україні, по вертикалі й по горизонталі.

Найважливішими нормативними актами, що визначають повноваження поліції США всіх рівнів юрисдикції, є *федеральна Конституція* та наступні поправки до неї. Другим за значенням видом нормативно-правових актів у сфері поліцейської діяльності є *рішення судів як елемент прецедентного права, запозичений з англійських традицій правотворчості*. Окрему категорію актів з питань поліцейської діяльності становлять *закони (федеральні, штатів)*, статuti й підзаконні акти (інструкції, настанови), які регламентують певні напрямки діяльності щодо протидії злочинності та охорони публічного порядку. *Поліцейські ордонанси та місцеві хартії* визначають діяльність муніципальних правоохоронних агентств. Особливе значення в правовому регулюванні діяльності поліції мають *кодекси поліцейської етики*, розроблені окремими департаментами та навчальними закладами.

Поліцейські органи США можна умовно згрупувати так:

- федеральні поліцейські органи;
- поліцейські органи штатів;
- поліцейські органи в графствах;

- поліцейські органи міст і селищ міського типу;
- поліцейські органи корпорацій і фірм (приватна поліція).

У Сполучених Штатах Америки поліцейські функції, крім перерахованих, виконують також спеціальні органи Міністерства фінансів, митної служби, служби внутрішніх доходів, федеральні органи контролю за банками, управління банків, бюро наркотиків, служби імміграції, інспекційного департаменту поштового відомства і ряд інших органів, які мають право проведення дізнання і попереднього слідства у правопорушеннях, віднесених до їх компетенції.

Діяльність поліцейських органів США знаходиться під жорстким контролем спеціальних агентств, відповідальних за законність і гласність у роботі правоохоронних органів. Такий контроль здійснюється з боку виконавчої влади, суддів, прокуратури, адвокатури, бюро присяжних.

Отже інноваційні процеси, які зараз відбуваються в Україні, а особливо в правоохоронних органах, дають можливість широкого використання міжнародного досвіду не тільки США, а й Англії, Франції, Німеччини та інших розвинутих країнах в організації діяльності правоохоронних органів. Узагальнення та використання новітніх, а особливо перевірених досягнень поліцейської науки й практики, сприятиме розв'язанню та оптимізації професійної орієнтації. На законодавчому рівні доцільно було б затвердити концепцію діяльності Національної поліції України як чітку структуровану систему, дієву на всіх рівнях. Однак, важливо враховувати, що такі зміни повинні реалізовуватися не лише в структурі Національної поліції України, а й в суспільстві в цілому.

У подальшому внутрішніми нормативно-правовими актами МВС потрібно чітко визначити компетенцію кожного суб'єкта поліцейської діяльності та розробити критерії оцінки професійної придатності кандидатів на роботу в поліцію – індикатори, адже поліцейська діяльність – це професійна діяльність, і чим вищий рівень професіоналізму, тим чіткіше працює поліція.

Сіроштан Юрій Володимирович
кандидат юридичних наук,
старший викладач циклу
тактико-спеціальної підготовки
Криворізького факультету ДДУВС

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦІЇ (МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД)

Потреба в удосконаленні системи професійної підготовки працівників Національної поліції України актуалізує вивчення досвіду інших країн. У кожній країні існує своя унікальна система підготовки відповідних фахівців для поліції, що склалася під впливом територіальних, історичних, політичних, соціально-економічних чинників і особливостей національних правових систем.